

Digerne ved Digehytten

Hvordan blev de bygget?

Til pædagoger og børn,
der gæster Digehytten.

Når du sidder i Digehytten og kikker ud af døren, kan du se et dige.

Det hedder Søndre fløjdige

Går du op af trapperne ved Søndre fløjdige står du oven på digets krone.

Ser du ud mod havet kan du se, at der for enden af Søndre fløjdige går et dige til højre, det hedder Ribe diget og et dige til venstre det hedder Rejsby diget. Rejsby diget hedder også Kong Christian d. X's dige, fordi kongen besøgte diget i maj 1927.

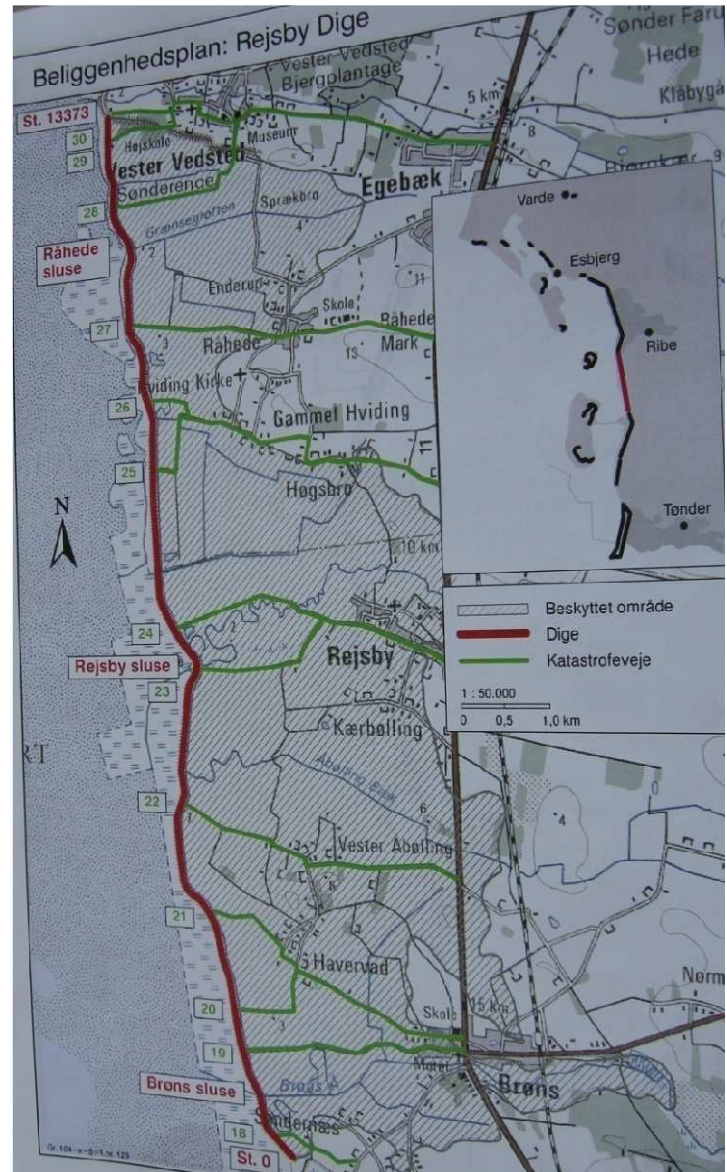
Ribe diget blev bygget i 1911 – 14, altså for 100 år siden!

Da Ribe diget skulle bygges, lå den tyske grænse få km syd for Digehtten.

Den danske regering prøvede derfor at lave en aftale med Tyskland om i fællesskab at kunne bygge et dige syd for Digehtten.

Men Tyskland sagde nej. Derfor blev man i Danmark enige om, at bygge et fløjdige, det vi i dag kalder Søndre fløjdige og samtidig bygge Ribe diget.

Rejsby diget blev først bygget i 1923 – efter genforeningen.

Her kan du se hvor grænsen til Tyskland gik – det hedder stadig grænsegrøften og ligger ud for Råhede Sluse.

Få km nord for Råhede ligger Søndre fløjdige. Se kortets målestok. Hvor langt er der fra grænsegrøften til Digehytten? Prøv at måle.

Fra 1911 – 1914 byggede børsterne – håndværkerne og ingeniørerne Ribe diget.

Her er det et billede fra 1911. Altså for 100 år siden!

Måske er det marketenderiet de står foran. Det var her, de kunne købe mad. Der var nogle damer, der lavede maden.

De brugte en spandkædemaskine til at transportere mulden til diget.

Der hvor de gravede muld blev, der nogle store huller. Dem kalder vi for fyldgrave.

Der hvor de gravede klæg, blev der også nogle store huller. De blev til digesøer.

Vandet vi ser i fyldgravene og digesøerne i dag er fra regnvand og fra åernes vand.

Mulden kom fra spandkædemaskinen op i nogle togvogne.

Muld og klæg blev kørt af sted på vognene, hen til det sted, hvor diget blev bygget.

Børsterne brugte trillebørere og skovle til at fordele mulden så diget fik den form det skulle have.

Stude trampede mulden fast.

Derefter lagde børsterne et 50 cm tykt lag klæg oven på.

Klæg er et leret materiale. Den klæg man bruger, skal have 11 % silt. Silt virker som en slags lim. Er der ikke silt i den klæg, man bruger, rucher klægen ned af diget. På billedet kan du se noget silt.

Til sidst blev 10 cm græstørv rullet på.

Det er græssets fantastiske rodnet, der gør diget så stærkt, at det kan holde til at saltvandet fra Vadehavet skurer på diget ved højvande og storm.

Her ser du en fyldgrav – oppe på vejen, der hvor børsterne står, kørte spandkædemaskinen frem og tilbage.

Dengang var det en arbejdsvej.

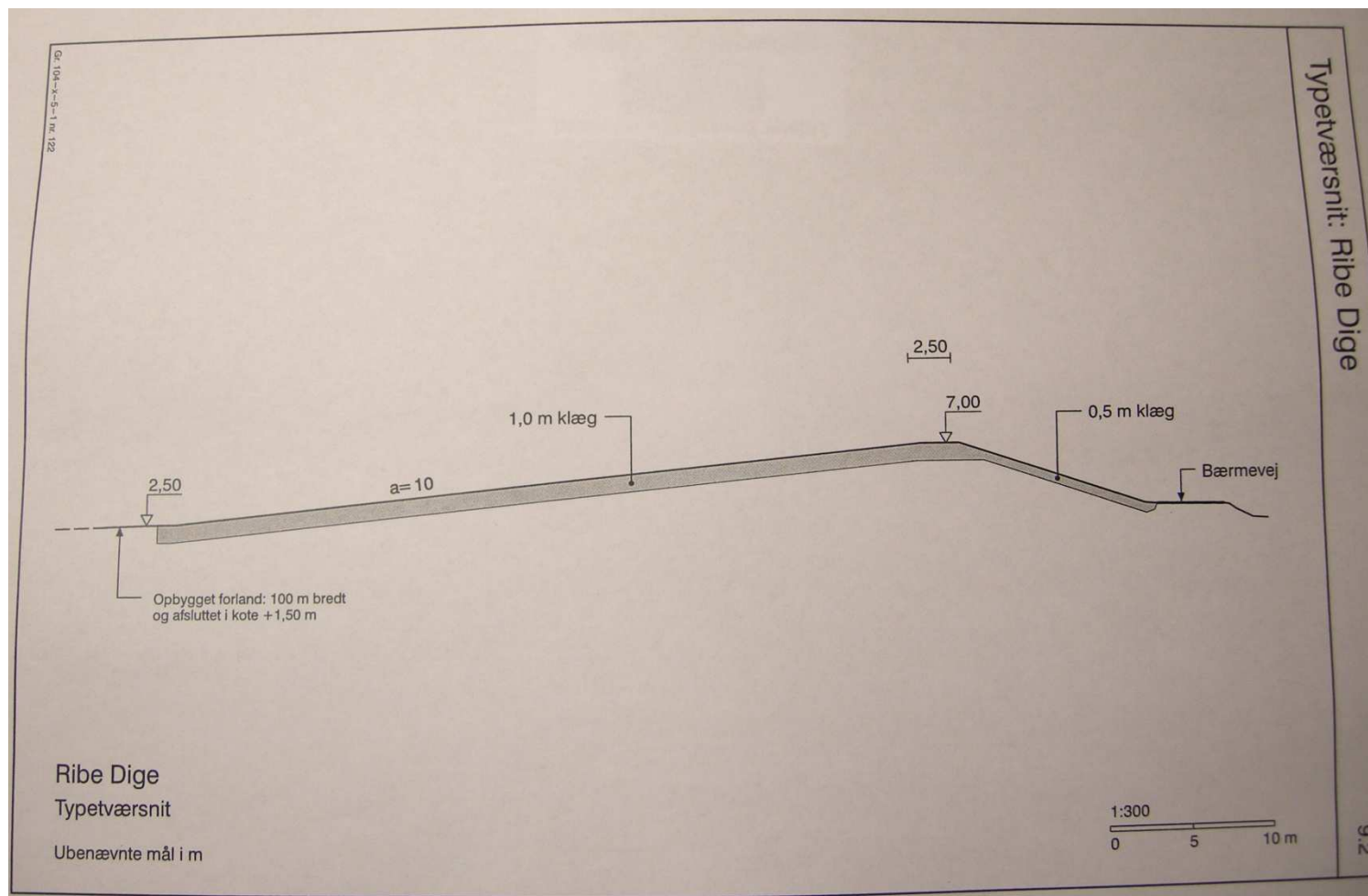

Vejen ligger der endnu, vi kalder det en bæremevej. Bæremevej betyder en anlægsvej eller arbejdsvej. Går du ud på bæremevejen, kan du se, at den nu er asfalteret. I dag er vejen en sikkerhedsvej. Du må gerne gå eller cykle på den. Men lad være hvis det er stormflod!

Står du helt oven på Ribe diget, står du på digets krone.

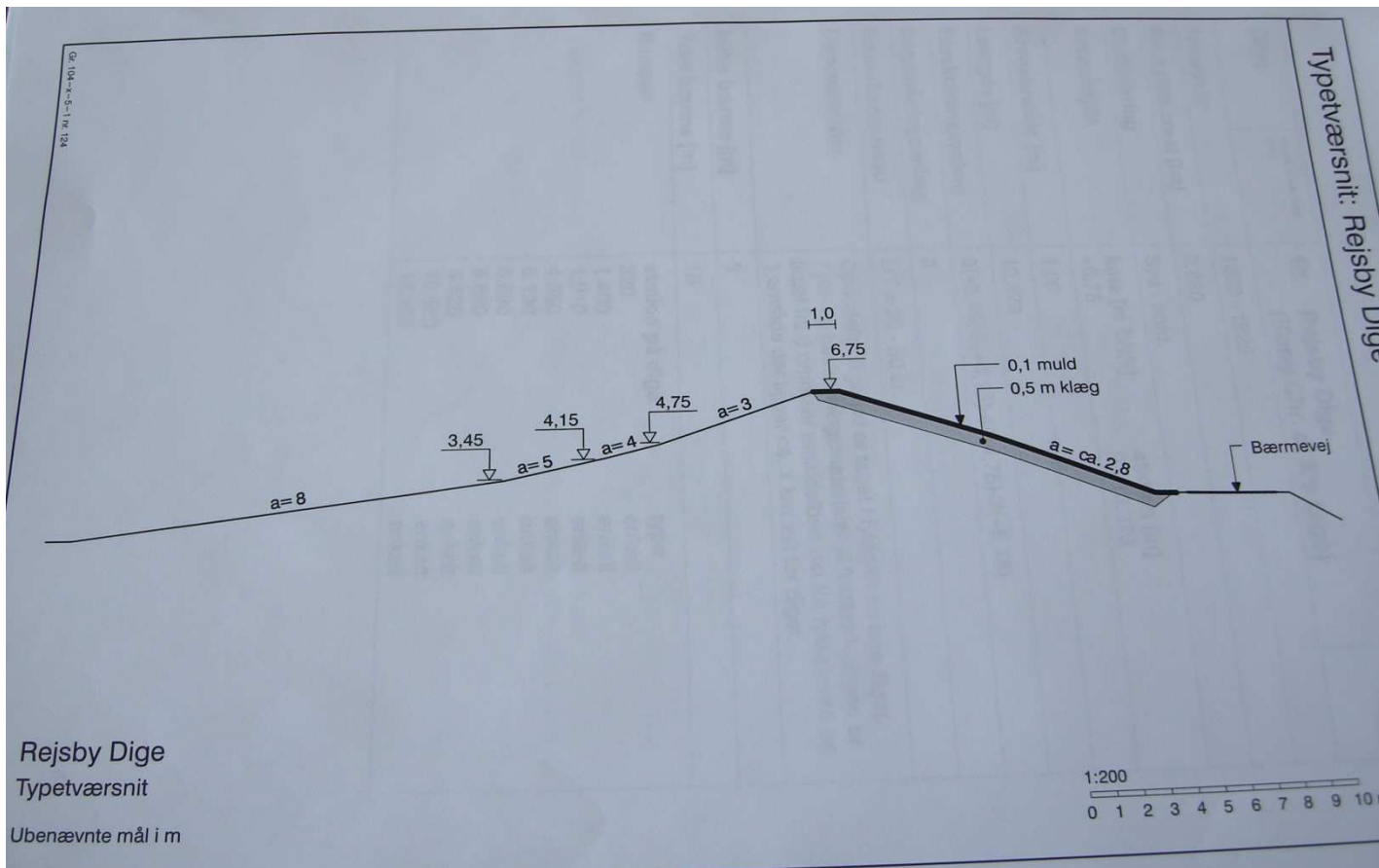
Til højre kan du se bagskråningen og bærmevejen. Til venstre ser du forskråningen og Vadehavet.

Sådan ser Ribbe diget ud, hvis man tegner det.

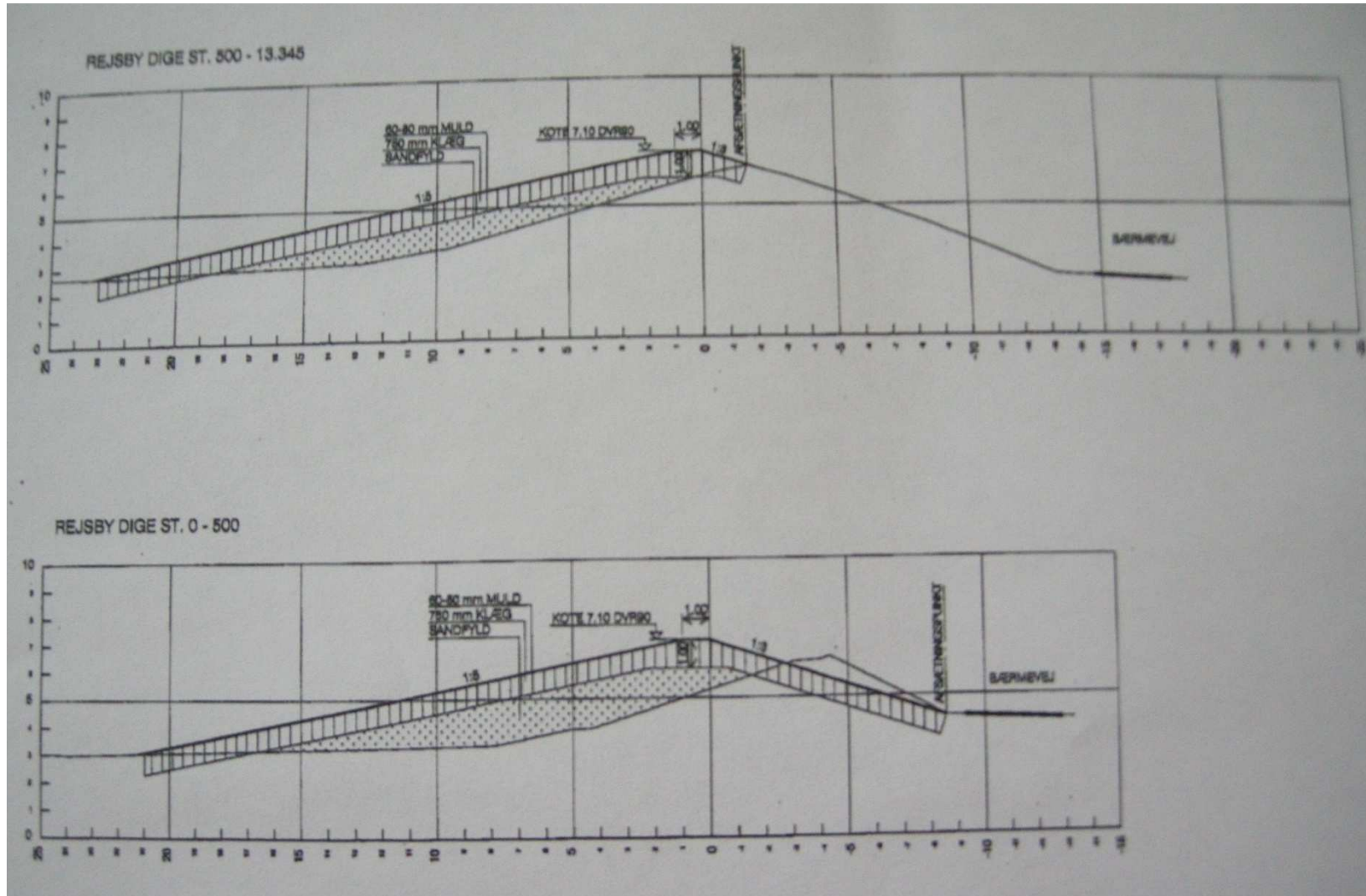
Ribbe diget er et 15,3 km langt havdige. Søndre fløjdige er 2,7 km langt.

Digerne er bygget for at beskytte kysten, markerne, husdyrene og de mennesker, der bor langs Vadehavet.

Sådan så Rejsby diget ud i 1997.

Rejsby diget er også et havdige, det er 13 km langt.

Rejsby diget blev forstærket i 2004 -2007.

Forstærkningen består i en forhøjelse af diget, en udfladning af forskråningen og en forstærkning af forskråningen med klæg.

Vandet i Vadehavet er nogle gange meget langt væk fra diget. Det hedder ebbe. Eller lavvande.

Andre gange er vandet tæt på diget. Det hedder flod. Eller højvande.

På dette billede er det ebbe.

Er der flod og blæser det samtidigt meget, kan der komme stormflod.

Er der stormflod bliver vandet fra Vadehavet pisket ind over kysten.

Ved stormfloden i 1976 blev Ribe diget meget ødelagt.

Digerne måtte igen repareres.

FORSTÆRKNING AF RIBE DIGE V/ VEDSTED ST. DARUM 15,3 KM

BYGGEUDVALG: Ministeriet for off. arbejder
Ribe amtsråd
Ribe og Bramming kommuner
Ribe digelag

PROJEKT DIGE: Kystinspektoret

SLUSER: Cowiconsult

Her kan du se hvordan Ribe diget blev forstærket i 1978 – 80.

Det gamle dige er det grønne. Prøv at se hvor forskelligt det gamle dige og det nye dige er lavet.

Da Ribe diget blev forstærket blev der pumpet sandfyld ind ude fra vaden.

Fra sandpumperen, som ligger et stykke ude i havet, pumpes sandet gennem tykke rør ind til det sted på kysten, hvor sandet skal bruges til fyld på diget.

Her ser du, hvordan man pumpede sandfyldet ind igennem disse store rør.

Her ser du alle tre diger fra luften. Du kan også se Digehytten. Øverst i billedet kan du se V. Vedsted sluse ved V. Vedsted bæk.

Søndre fløjdige blev renoveret i 1998.

Den sidste store stormflod var ved orkanen i 1999. Det var lavvande, da det stormede mest. Det var godt det ikke var højvande da det stormede mest – så havde det gået helt galt!

Ribe diget klarede orkanen. Rejsby diget gik noget i stykker og blev derfor forstærket i 2004 -07.

Det er digelaget, der sørger for at vedligeholde digerne.
Ved Ribe diget er det Hans Tobiasen, som du ser her, der er digeformand for digelaget.

Nogle steder som fx ved Højerdiget kalder man digeformanden for digegreven.

Men arbejdet er det samme.

Det største arbejde for digelaget er at holde flodskarn væk.
Flodskarn er det affald, der kommer op på digerne, når der er højvande eller flod.

Hvis flodskarnet ikke bliver fjernet går græsset på digerne i stykker.

Så skal digerne repareres.

Digerne bliver altid repareret om sommeren,
så græsset kan nå at slå gode rødder inden det bliver vinter.
Bliver digerne ikke repareret, kan de ikke holde ved den næste stormflod.

Digelaget har nogen til at hjælpe sig med at holde flodskarn væk.

Vil du også hjælpe?

Leg:

Lad børnene løbe op af diget fra havet og op til digets krone. Lad dem mærke hvordan de mister pusten undervejs. Det samme sker for vandet.

Lad også børnene løbe op af digets bagvæg og se hvordan det føles. Er der en forskel?

Denne forskel giver en fornemmelse for digets konstruktion og betydningen heraf.

Pædagogiske læreplaner:

I den ovenstående leg på side 25, tilbydes børnene aktiviteter, der udvikler og giver viden om:

Sociale kompetencer, alsidig personlig udvikling, natur og naturfænomener samt krop og bevægelse.

Leg:

”Stormflod – mon diget holder?”

Roller: Vinden – Vandet – Diget: børnene holder hinanden i hånden i en kæde og danner dige.

Vandet er først ebbe = lavvande. Alle børnene, der er vand ligger ned på græsset.

De børn, der er vind puster lige så stille til vandet.

Vandet bliver til flod = højvande og de børn, der er vand rejser sig langsomt op i takt med at vandet stiger.

Vinden blæser nu kraftigt og vandet pisker ind mod diget. Børnene skubber mod diget. Mon det holder?

Holder det, jubler vi. Holder det ikke, må det repareres og en ny leg kan begynde. Børnene kan skifte roller undervejs så alle prøver at være vand, vind eller dige

Legen kan også leges ved stormflodssøjlen.

Her leges den af børnehavebørn, der er på oplevelsesstien ”Middelalderens Ribe”.

Det er ebbe og tidevandet stiger til flod.

Bagest blæser vinden.

Pædagogiske læreplaner:

I legen på side 27 tilbydes børnene aktiviteter, der udvikler og giver viden om:

Sociale kompetencer, alsidig personlig udvikling, kulturelle udtryksformer og værdier, sprog, krop og bevægelse samt natur og naturfænomener.

Vil du vide mere om stormfloder?

Du kan besøge stormflodssøjlen ved Mandøvej.

Gå op på Søndre fløjdige, følg diget mod vest.

Når du kommer til Ribe diget vandrer du på Ribe digets krone mod nord,
til du kommer til Mandøvej. (Ca. 500 meter)

Her finder du stormflodssøjlen.

Øverst står Fru Ingeborg.

Læs sagnet om Okholm,

Fru Ingeborg og borgherren Okke,

På informationstavlen ved

stormflodsøjlen.

I kan vælge at dramatisere sagnet.

Pædagogiske læreplaner:

I legen på side 29 tilbydes børnene aktiviteter, der udvikler og giver viden om:

Alsidig personlig udvikling, kulturelle udtryksformer og værdier, sprog og natur og naturfænomener samt krop og bevægelse.

Vil du vide mere om stormfloder?

Du kan også besøge Vadehavscenteret, der ligger på Okholmvej 5, 6740 Ribe.

Du kan vandre fra Digehtten til Vadehavscenteret. (ca. 1 km)

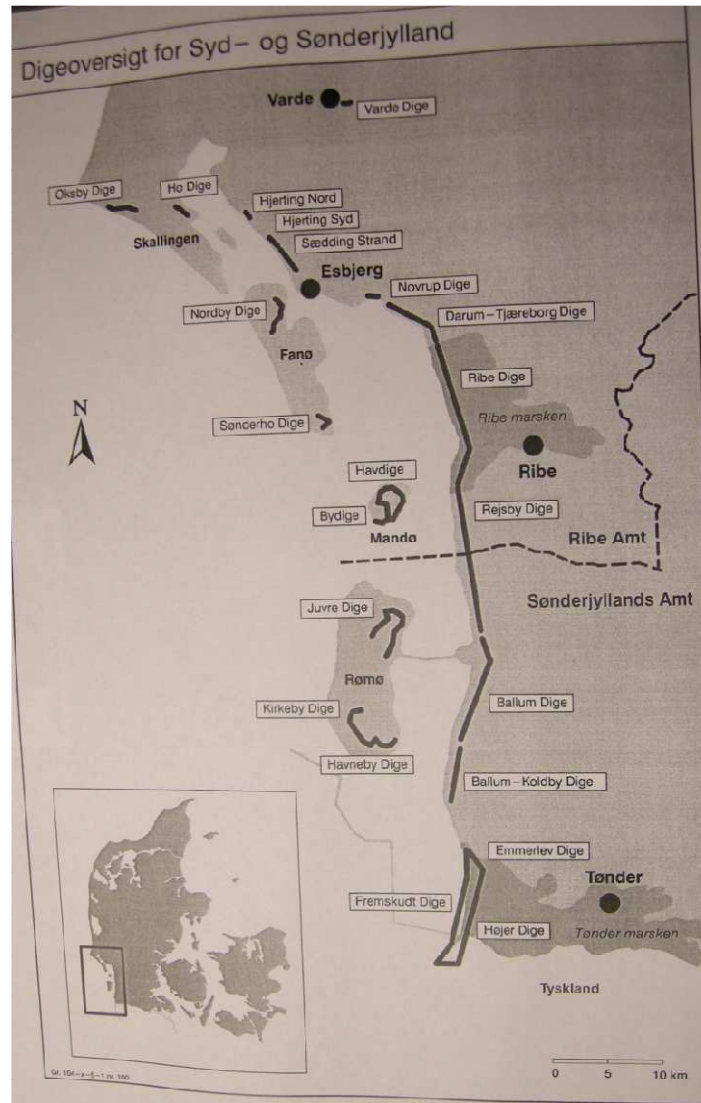
Følg Vester Bjergvej, drej til venstre ved Mandøvej – følg Mandøvej til Okholmvej, herfra er der skilte.

Eller gå på Søndre fløjdige og herefter på Ribe diget til Mandøvej.

Følg Mandøvej til Okholmvej på din venstre side. Herfra er der skilte.

Tag madpakkerne med og gør holdt undervejs.

Der er dige mange andre steder ved Vadehavet. Kortet herover er fra 1997.

Kan du finde Digehytten? Kan du finde det sted, hvor du bor?

Tak for gode og lærerige samtaler med:

Naturgeograf – Kystmorfolog og naturvejleder, Ulrik Lützen

Leder af Vadehavscenteret, naturvejleder og agronom, Klaus Melbye

Digeformand: Hans Tobiasen

Samt Peter Billund, fra lokalhistorisk Arkiv Vester Vedsted, der sammen med de øvrige på arkivet fandt fotos frem fra Ribe digets opførelse.

Litteraturliste: "Digeoversigt, Syd- og Sønderjylland", Kystdirektoratet, 1997. Holger Toksvigs, Kystdirektoratet samtale pr. tlf. og tilsendt nyeste dige oversigt.

Ekskursion ved Kammerslusen: Udgivet af Amtscentralen for undervisningsmaterialer Ribe afdelingen 1984. Tekst og foto: Hrolf Thorulf (Ribe Amts museumspædagoger).

"Vadehavet, et dansk – tysk – hollandsk naturområde" Oversat af H. Meesenburg – dansk udgave:

udgivet af BYGD i samarbejde med Fiskeri - og Søfartsmuseet, Esbjerg. 1976. s. 249 – 255

Tekst og layout: Dorit Iversen, Naturkonsulent, Dagtilbud, Esbjerg kommune. En opgave på naturvejlederuddannelsen. Hold 23. 2010/2011.